МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Дагестан

АМР "Кумторкалинский район"

МКОУ "Темиргоевская СОШ"

РАССМОТРЕНО	СОГЛАСОВАНО	УТВЕРЖДЕНО
На заседании ШМО	Зам директора по УВР	Директор
Хангишиева С.З.	Салаватова З.М.	Магомедова Н.М.
Протокол №1 от «26» 08 2023 г.	Протокол №1 от «26» 08 2023 г.	Приказ №42 от «26» 08 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родной (авар.) литературы»

для обучающихся 2 класса

с. Темиргое 2023г.

Авар адабият   2 класс (34с.)

1.Программаялъе баян

Программа хIадур гьабуна байбихьул школалда тIуразаризе хIисабалде росарал хIасилазулги, обществоялда чиясул хьвада-чIвадиясул къагIидабазда бухьараб концепциялъулги, Байбихьул школалъул лъай кьеялъул федералияб пачалихъияб стандарталъулги кьучIалда. Адабияб цIали байбихьул школалъул системаялда аслиял предметазул цояб ккола. Гьелъ рахьдал мацIалда цIалиялъул махщел ва тексталда тIад хIалтIиялъул бажари лъугьинабула, художествияб литература цIалиялде интерес бижизабула ва лъимералъе рухIияб ва эстетикияб тарбия кьезе, гьесул гIакълу цебетIезабизе квербакъула. Гьединго литературияб цIалиялъул курс тIадегIанаб даражаялда лъазабиялъ рес кьола байбихьул классазул цогидал предметазда лъикIал хIасилал рихьизаризе.

Мурадал: Байбихьул школалъул литературияб цIалиялъул курс буссун буго гьал хадусел **мурадал** тIуразариялде:
- бичIчIун, битIун, чвахун ва пасихIго цIализе гъваридго лъазаби; батIибатIиял тайпабазул текстазда тIад хIалтIизе бажаруледухъ, калам цебетIезаби; тIехьалдехун ва цIалиялдехун бугеб интерес щулалъизаби; цIалиялъул даража борхизаби ва, жалго жидедаго чIун, асарал цIалиялъулъги къваригIараб тIехь тIаса бищиялъульги хIалбихьи букIинаби;
- художествиябгин творчествоялъулаб ва нахъгIунтIиялъулаб пагьмуги, художествиял асарал цIалулаго, чидае рекIел асар загьир гьабизе бугеб бажариги цебетIезаби; рагIудехун берцинаб (эстетикияб) балагьи лъугьинаби ва художествияб асар бичIчIизе бажари; - художествиял асараздалъун байбихьул классазул цIалдохъабазул рухIияб хIалбихьи бечелъизаби; рухIияб асаралъул ва гьудуллъиялъулги, жавабчилъиялъулги, лъикIлъиялъулги, ритIухълъиялъулги хIакъалъулъ бичIчIиял куцай; Дагъистаналъул ва цогидал миллатазул культураялъул адаб-хъатир гьабизе цIалдохъаби куцай.

Цель: - лъазарурал асаразул ва гьезул авторазул ц1арал

- лъазарурал асаразул багьадуралги ва гьел гьоркьор г1ахьаллъулел лъугьа-бахъиназул рахасги

- адабияб теориялдаса баянал: худож-яб асаралъул багьадур, багьадурасул монолог, диалог, дандекквей, олицетворение, эпитет.

- адабиял маргьабаздаса халкъиял маргьабазул бат1алъи

- программаялда рек1ехъе лъазаризе рихьизарурал текстал

Программаялъул аслияб т1алаб: литератураялде лъималазе рокьи базаби; чвахун ва пасих1го ц1алильъул бажари камиллъизаби; малъулел асаразул гъварилъуде раккизе ва аслияб пикруялда(идеялда) хадур гъезе к1везелъун, анализалъе авалияб роцада лъимал ругьун гьари, т1ахьал ц1ализе гьира-щавкъ бижизаби.

Х1алт1изабураб литература:

Авар мацI ва адабият. 2 – классал. ХIалтIул программаби / ХI.С. Вакилов. –

1- себ басма. – МахIачхъала, 2014.

2 Х1асилал:

1	1	«Малъе, эбел, рахьдал мац1» М. Г1умаров
2	1	«Т1угьдул» Г1. Хачалов
3	1	«Магъида т1аде т1огьилаб катан рехана» М. Мух1амадов
4	1	«Хасалихълъи - художник» М. Скребицкиясдаса
5	1	«Гьит1инав вехь» К. Расулов
6	1	«Сундуе щиб бокьулеб?» Бусс. М. Саг1идовас
7	1	«Руз»

8	1	«Г1анк1удал т1ач1азул кеч1» М. Гунащев
9	1	«Музыкант» В. Бианки
10	1	«Чед» Бусс. М. Г1абасил
11	1	«Воре, чед г1одобе рехуге»
12	1	«Сулахъ» М. Т1агьир
13	1	«Векьарухъанги васги»
14	1	«Эркенлъи» Къ. Кулиев
15	1	«Ц1алдохъан» Ц1. Х1амзат
16	1	«Бах1арчияб иш»
17	1	«Дир ясалъул кеч1» Р. Х1амзатов
18	1	«Ц1акъаб дару»
19	1	«Мокъокъил т1анч1и»
20	1	«Хасел» Р. Х1амзатов
21	1	«Хасалил гьури» М. Мух1амадов
22	1	«Ц1ияб сон» З. Х1ажиев
23	1	«Гьабго кинаб г1алхул х1айван» Е. Чарушин
24	1	«Рохьоб хасел» И. Соколов – Микитовасдасан
25	1	«Дир дах1адада» Р. Х1амзатов
26	1	«Савдат - санитарка» Х1. Гъазимирзаев
27	1	«Нич» А. Гайдар

28	1	«Ц1алдохъанасде кагъат» Ю. Гагарин
29	1	«Чанк1к1араб къадако» Х1. Х1ажиев
30	1	«Гъале дун к1удияв г1ун вуго» М. Шамхалов
31	1	Бицанк1аби.
32	1	Кицаби ва абиял.
33	1	Бицардаби.
34	1	«Борхьилги царалги къиса» (маргъа)

3 Метапредметиял хIасилал :

1. БатIи-батIиял жанразул ва тайпабазул текстал бичIчIун цIализе ругьунлъи, текстал кIалзул ва хъвавул формаялда гIуцIизе лъай.

2. Сверухъ тIабигIаталда нахъгIунтIизеги цогидазулгун бухьен гьабизеги каламалдаса пайда боси.

3. Накъиталъе гIахьаллъи гьабулев чиясухъ гIенеккизеги, диалогалъулъ гIахьаллъизеги, батIи-батIиял пикраби рукIиналъе мукIурлъизеги, жиндирго пикру загьир гьабизеги, гьелъие далил бачинеги разилъи.

4. Предметал дандекквезе, гьезул анализ ва синтез гьабизе, гьел гIаммлъизаризе, тIелазде рикьизе ва цоцада релълъинаризе лъай.

5. Предметазул ва предметазда гьоркьор ругел бичIчIиял лъай (цоцазулгун гьоркьоблъи, маданият, творчество, тIехь, асаралъул хIасил, художествияб текст ва гь. ц.); гуманитариял (ай инсанасул, гьесул культураялъул, тарихалъул бицунел) ва эстетикиял (ай искусствоялда, дунялалда ва гIадамазул гIумруялда жаниб берцинлъиялъул, гьайбатлъиялъул хIакъалъулъ бицунел) предметазда гьоркьор ругел бухьенал ричIчIи.

6. ЦIалиялда цере лъурал мурадал ва масъалаби ричIчIизе ва гьел тIуразаризе лъай.

7. Цебе лъураб масъалаялда рекъон цIалиялда хурхарал хIалтIаби планалда росизе, гьезда хадуб хелккевезе ва гьезие къимат кьезе бугеб бажари лъугьинаби

4. Ц1алул тематикияб план:

№	Саг1ат	Тема
1	1	«Малъе, эбел, рахьдал мац1» М. Г1умаров
2	1	«Т1угьдул» Г1. Хачалов
3	1	«Магъида т1аде т1огьилаб катан рехана» М. Мух1амадов
4	1	«Хасалихълъи - художник» М. Скребицкиясдаса
5	1	«Гьит1инав вехь» К. Расулов
6	1	«Сундуе щиб бокьулеб?» Бусс. М. Саг1идовас
7	1	«Руз»
8	1	«Г1анк1удал т1ач1азул кеч1» М. Гунащев
9	1	«Музыкант» В. Бианки
10	1	«Чед» Бусс. М. Г1абасил
11	1	«Воре, чед г1одобе рехуге»
12	1	«Сулахъ» М. Т1агьир
13	1	«Векьарухъанги васги»
14	1	«Эркенлъи» Къ. Кулиев

15	1	«Ц1алдохъан» Ц1. Х1амзат
16	1	«Бах1арчияб иш»
17	1	«Дир ясалъул кеч1» Р. Х1амзатов
18	1	«Ц1акъаб дару»
19	1	«Мокъокъил т1анч1и»
20	1	«Хасел» Р. Х1амзатов
21	1	«Хасалил гьури» М. Мух1амадов
22	1	«Ц1ияб сон» З. Х1ажиев
23	1	«Гьабго кинаб г1алхул х1айван» Е. Чарушин
24	1	«Рохьоб хасел» И. Соколов – Микитовасдасан
25	1	«Дир дах1адада» Р. Х1амзатов
26	1	«Савдат - санитарка» Х1. Гъазимирзаев
27	1	«Нич» А. Гайдар
28	1	«Ц1алдохъанасде кагъат» Ю. Гагарин
29	1	«Чанк1к1араб къадако» Х1. Х1ажиев
30	1	«Гьале дун к1удияв г1ун вуго» М. Шамхалов
31	1	Бицанк1аби.
32	1	Кицаби ва абиял.
33	1	Бицардаби.

34	1	«Борхьилги царалги къиса» (маргьа)

5. Напсиял хIасилал:

жиндирго ВатIаналдаса, дагъистаналъул миллатаздаса ва гьелъул тарихалдаса чIухIи;

рахьдал мацI нилъер культураялъул аслу букIин бичIчIи

гъалатI гьечIеб кIалзул ва хъвавул калам гIаммаб культураялъул гIаламат букIин лъай;

школалдехун ва цIалиялдехун бугеб бербалагьи цIикIкIинаби

кидаго лъикIав цIалдохъанлъун вукIине бажари;

лъикIаб даражаялда цIализе жинцаго къимат кьезеги бажари

рахьдал мацI нилъер культураялъул аслу букIин бичIчIи

рокьи Ват1аналде

рокьи т1абиг1аталде

мугIалимас кьураб къиматалда разилъи

6.Рагьараб календарно- тематикияб план 2 класс

№	Саг1ат	Тема	Заман		Деятельностиялъул видал	Напсиял хIасилал:	Материально-техникаялъул чIезаби
			План	Факт			
1	1	«Малъе, эбел, рахьдал мац1» М. Г1умаров			Учебникалъулгун лъай-хъвай гьабула .	Жиндирго ВатIаналдаса, дагъистаналъул миллатаздаса ва гьелъул тарихалдаса чIухIи	Т1ехь
2	1	«Т1угьдул» Г1. Хачалов			Бая гьабун муг1алимас ц1алдохъабазул ц1али.	Рахьдал мацI нилъер культураялъул аслу букIин бичIчIи	Портрет
3	1	«Магъида т1аде т1огьилаб катан рехана» М. Мух1амадов			Коч1ол тема, идея бати, анализ гьаби.	ГъалатI гьечIеб кIалзул ва хъвавул калам гIаммаб культураялъул гIаламат букIин лъай	Т1ехь.
4	1	«Хасалихълъи - художник» М. Скребицкиясдаса			Бая гьабун муг1алимас ц1алдохъабазул ц1али.	Школалдехун ва цIалиялдехун бугеб бербалагьи цIикIкIинаби	Пейзаж
5	1	«Гьит1инав вехь» К. Расулов			Коч1ол тема, идея бати, анализ гьаби.	Кидаго лъикIав цIалдохъанлъун вукIине бажари	К1алзулаб ц1ех-рех.
6	1	«Сундуе щиб бокьулеб?» Бусс. М. Саг1идовас			Баян гьабун, хабар ц1али.	ЛъикIаб даражаялда цIализе жинцаго къимат кьезеги бажари	Т1ехь
7	1	«Руз»			Хабар ц1али	Рахьдал мацI нилъер культураялъул аслу букIин бичIчIи	Иллюстрация

8	1	«Г1анк1удал т1ач1азул кеч1» М. Гунащев			Баян гьабун, хабар ц1али.	Рокьи Ват1аналде	Т1ехь
9	1	«Музыкант» В. Бианки			Хабар ц1али	Рокьи т1абиг1аталде	Портрет
10	1	«Чед» Бусс. М. Г1абасил			Баян гьабураб пасих1аб ц1али.	мугIалимас кьураб къиматалда разилъи	Т1ехь
11	1	«Воре, чед г1одобе рехуге»			Хъвадарухъанасул х1акъалъулъ раг1и. Хабар ц1али.	жиндирго ВатIаналдаса, дагъистаналъул миллатаздаса ва гьелъул тарихалдаса чIухIи;	Иллюстрация
12	1	«Сулахъ» М. Т1агьир			Хъвадарухъанасул г1умруялъул ва творчествоялъул бицин.	рахьдал мацI нилъер культураялъул аслу букIин бичIчIи	К1алзулаб ц1ех-рех. Жив-живгун х1алт1и.
13	1	«Векьарухъанги васги»			Хъвадарухъанасул х1акъалъулъ раг1и. Асар пасих1го, баян гьабун ц1али.	гъалатI гьечIеб кIалзул ва хъвавул калам гIаммаб культураялъул гIаламат букIин лъай	Т1ехь
14	1	«Эркенлъи» Къ. Кулиев			Хъвадарухъанасул г1умруялъул ва творчествоялъул бицин.	школалдехун ва цIалиялдехун бугеб бербалагьи цIикIкIинаби	Т1ехь
15	1	«Ц1алдохъан» Ц1. Х1амзат			Хъвадарухъанасул х1акъалъулъ раг1и. Асар пасих1го, баян гьабун ц1али.	кидаго лъикIав цIалдохъанлъун вукIине бажари	Портрет
16	1	«Бах1арчияб иш»			Асар ц1али.	лъикIаб даражаялда цIализе жинцаго	Т1ехь

						къимат кьезеги бажари	
17	1	«Дир ясалъул кеч1» Р. Х1амзатов			Пасих1го ц1ализе, баян гьабун.	рахьдал мацI нилъер культураялъул аслу букIин бичIчIи	Портрет
18	1	«Ц1акъаб дару»			Асар ц1али.	рокьи Ват1аналде	Т1ехь
19	1	«Мокъокъил т1анч1и»			Пасих1го ц1ализе, баян гьабун.	рокьи т1абиг1аталде	Иллюстрация
20	1	«Хасел» Р. Х1амзатов			Коч1ол тема, идея бати, анализ гьаби.	мугIалимас кьураб къиматалда разилъи	Портрет
21	1	«Хасалил гьури» М. Мух1амадов			Баян гьабун, хабар ц1али.	жиндирго ВатIаналдаса, дагъистаналъул миллатаздаса ва гьелъул тарихалдаса чIухIи;	Т1ехь
22	1	«Ц1ияб сон» З. Х1ажиев			Хабар ц1али	рахьдал мацI нилъер культураялъул аслу букIин бичIчIи	Портрет
23	1	«Гьабго кинаб г1алхул х1айван» Е. Чарушин			Коч1ол тема, идея бати, анализ гьаби.	гъалатI гьечIеб кIалзул ва хъвавул калам гIаммаб культураялъул гIаламат букIин лъай	К1алзулаб ц1ех-рех. Жив-живгун х1алт1и.
24	1	«Рохьоб хасел» И. Соколов – Микитовасдасан			Баян гьабун, хабар ц1али.	школалдехун ва цIалиялдехун бугеб бербалагьи цIикIкIинаби	К1алзулаб ц1ех-рех. Жив-живгун х1алт1и.
25	1	«Дир дах1адада» Р. Х1амзатов			Хабар ц1али	кидаго лъикIав цIалдохъанлъун вукIине	Т1ехь.Портрет

						бажари	
26	1	«Савдат - санитарка» Х1. Гъазимирзаев			Ц1алазе, х1асил лъазе.	лъикIаб даражаялда цIализе жинцаго къимат кьезеги бажари	К1алзулаб ц1ех-рех. Жив-живгун х1алт1и.
27	1	«Нич» А. Гайдар			Кеч1 пасих1го маг1нагун цадахъ ц1али.	рахьдал мацI нилъер культураялъул аслу букIин бичIчIи	К1алзулаб ц1ех-рех. Жив-живгун х1алт1и.
28	1	«Ц1алдохъанасде кагъат» Ю. Гагарин			Х1асил лъазе асаралъул ц1алун. Суалазе жавабал кьезе х1адури.	рокьи Ват1аналде	Портрет
29	1	«Чанк1к1араб къадако» Х1. Х1ажиев			Ц1алазе, х1асил лъазе.	рокьи т1абиг1аталде	Т1ехь
30	1	«Гьале дун к1удияв г1ун вуго» М. Шамхалов			Кеч1 пасих1го маг1нагун цадахъ ц1али.	мугIалимас кьураб къиматалда разилъи	Т1ехь
31	1	Бицанк1аби.			Х1асил лъазе асаралъул ц1алун. Суалазе жавабал кьезе х1адури.	школалдехун ва цIалиялдехун бугеб бербалагьи цIикIкIинаби	К1алзулаб ц1ех-рех.
32	1	Кицаби ва абиял.			Калам цебет1езабиялъе к1вар Ц1алазе, х1асил	кидаго лъикIав цIалдохъанлъун вукIине бажари	К1алзулаб ц1ех-рех.

					лъазе.		
33	1	Бицардаби.			Калам цебет1езабиялъе к1вар. Х1асил лъазе асаралъул ц1алун. Суалазе жавабал кьезе х1адури.	лъикIаб даражаялда цIализе жинцаго къимат кьезеги бажари	К1алзулаб ц1ех-рех.
34	1	«Борхьилги царалги къиса» (маргьа)			Маргьа ц1ализе	рахьдал мацI нилъер культураялъул аслу букIин бичIчIи	Жив-живгун х1алт1и.